

मृत्युदण्ड उन्मूलन गर्ने उद्देश्यले व्यवस्था भएको नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय दोस्रो स्वेच्छिक प्रोटोकल

महासभाको मिति १५ डिसेम्बर १९८९ को निर्णय नं. ४४/१२८ द्वारा पारित तथा घोषणा गरिएको

यस प्रोटोकलका पक्षराष्ट्रहरू,

मृत्युदण्डले उन्मूलनको मानवीय प्रतिष्ठाको अभिवृद्धि र मानवअधिकारको प्रगतिशील विकासमा योगदान पुऱ्याउँछ भन्ने कुरामा विश्वास गर्दै,

१० डिसेम्बर १९४८ मा पारित मानवअधिकारको विश्वव्यापी घोषणापत्रको धारा ३, तथा १६ डिसेम्बर १९६६ मा पारित नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिज्ञापत्रको धारा ६ लाई स्मरण गर्दै,

मृत्युदण्डको उन्मूलन वाञ्छनीय छ भन्ने जोडदार सुभाबको व्यवस्था भएको नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिज्ञापत्रको धारा ६ ले सोको उन्मूलनलाई औल्याएको छ भन्ने कुरालाई ध्यान दिँदै,

मृत्युदण्डको उन्मूलनका सम्पूर्ण उपायहरूलाई जीउज्यानको अधिकारको प्रचलनको सम्बन्धमा भएको प्रगति ठानिनुपर्छ भन्ने कुरामा विश्वस्त हुँदै,

मृत्युदण्ड उन्मूलन गर्ने अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिवद्धता जाहेर गर्न इच्छुक हुँदै, देहाय बमोजिम सहमत भएकाछन् :-

धारा १

१. यस प्रोटोकलको पक्षराष्ट्रको क्षेत्राधिकारभित्र कसैलाई पनि मृत्युदण्ड दिइनेछैन ।
२. प्रत्येक पक्षराष्ट्रहरू आफ्नो क्षेत्राधिकारभित्र मृत्युदण्ड उन्मूलन गर्न आवश्यक सम्पूर्ण उपायहरू अपनाउनेछन् ।

धारा २

१. युद्ध समयको अवधिमा गरिएको सैन्य प्रकृतिको अत्यन्त गम्भीर अपराधको निमित्त कसूरदार ठहर्‍याएर बमोजिम युद्धको समयमा मात्र मृत्युदण्ड लागू हुने व्यवस्था गर्ने गरी अनुमोदन वा सम्मिलन गर्दाका बखत राखिएको आरक्षण बाहेक यस प्रोटोकलमा कुनै पनि आरक्षण ग्राह्य हुनेछैन ।
२. त्यस्तो आरक्षण राख्ने पक्षराष्ट्रले अनुमोदन वा सम्मिलन गर्दाकाबखत युद्ध समयको अवधिमा लागू हुने आफ्नो राष्ट्रिय विधायनका सम्बन्धित प्रावधानहरूको सम्बन्धमा संयुक्त राष्ट्रसंघका महासचिवलाई जानकारी गराउनेछ ।
३. त्यस्तो आरक्षण राखेको पक्षराष्ट्रले आफ्नो इलाकामा कायम रहेको युद्धको स्थितिको कुनै पनि शुरुवात वा समाप्तिको बारेमा संयुक्त राष्ट्रसंघका महासचिवलाई सूचित गर्नु पर्नेछ ।

धारा ३

यस प्रोटोकलका पक्षराष्ट्रहरूले प्रतिज्ञापत्रको धारा ४० अनुसार मानवअधिकार समिति समक्ष आफूले पेश गर्ने प्रतिवेदनहरूमा यस प्रोटोकललाई प्रभावकारी बनाउन त्यस्ता राष्ट्रले अपनाएका उपायहरू सम्बन्धी जानकारी पनि समावेश गर्न पर्नेछ ।

धारा ४

सम्बन्धित पक्षराष्ट्रले अनुमोदन वा सम्मिलनका बखत विपरित वक्तव्य नदिएको अवस्थामा धारा ४१ अन्तर्गत घोषणा गरेका प्रतिज्ञापत्रका पक्षराष्ट्रहरूको हकमा कुनै पक्षराष्ट्रबाट अर्को पक्षराष्ट्रले आफ्ना

दायित्वहरू पूरा गरिरहेको छैन भनी दावी गरिएको अवस्थामा सूचनाहरू प्राप्त गर्ने र त्यसमाथि विचार गर्ने मानवअधिकार समितिको सक्षमता यस प्रोटोकलको प्रावधानहरूमा समेत विस्तार हुनेछ ।

धारा ५

सम्बन्धित पक्षराष्ट्रले अनुमोदन वा सम्मिलनका बखत विपरित वक्तव्य नदिएको अवस्थामा १६ डिसेम्बर १९६६ मा पारित गरिएको नागरिक तथा राजनीतिक अधिकार सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिज्ञापत्रको पहिलो स्वेच्छिक प्रोटोकलका पक्षराष्ट्रहरूको हकमा आफ्नो क्षेत्राधिकारको अधीनमा रही व्यक्तिहरूबाट सूचनाहरू प्राप्त गर्ने र त्यस उपर विचार गर्ने मानवअधिकार समितिको सक्षमता यस प्रोटोकलको प्रावधानहरूमा समेत विस्तार हुनेछ ।

धारा ६

१. यो प्रोटोकलका प्रावधानहरू प्रतिज्ञापत्रको थप प्रावधानहरूको रूपमा लागू हुनेछन् ।
२. यस प्रोटोकलको धारा २ अन्तर्गत आरक्षणको सम्भावनालाई प्रतिकूल नहुने गरी यो प्रोटोकलको धारा १ को प्रकरण १ ले प्रत्याभूत गरेको अधिकार प्रतिज्ञापत्रको धारा ४ अन्तर्गतको कुनै पनि बन्देजको अधीनमा रहनेछैन ।

धारा ७

१. प्रतिज्ञापत्रमा हस्ताक्षर गरेका कुनै पनि राष्ट्रबाट हस्ताक्षर हुन यो प्रोटोकल खुला रहनेछ ।
२. प्रतिज्ञापत्र अनुमोदन गरेका वा त्यसमा सम्मिलन भएका कुनै पनि राष्ट्रद्वारा यो प्रोटोकल अनुमोदन हुनु पर्नेछ ।
३. प्रतिज्ञापत्रलाई अनुमोदन गरेको वा त्यसमा सम्मिलन भएको कुनै पनि राष्ट्रबाट सम्मिलन हुन यो प्रोटोकल खुला रहनेछ ।
४. संयुक्त राष्ट्रसंघका महासचिव समक्ष दाखिला भएपछि सम्मिलन प्रभावकारी हुनेछ ।
५. संयुक्त राष्ट्रसंघका महासचिवले अनुमोदन वा सम्मिलनका प्रत्येक लिखतको दाखिला सम्बन्धी जानकारी यस प्रोटोकलमा हस्ताक्षर गर्ने र यसमा सम्मिलन हुने दुवै राष्ट्रहरूलाई दिनेछन् ।

धारा ८

१. अनुमोदन वा सम्मिलनको दशौं लिखत संयुक्त राष्ट्रसंघका महासचिव समक्ष दाखिला भएको मितिको तीन पछि यो प्रोटोकल लागू हुनेछ ।
२. अनुमोदन वा सम्मिलनको दशौं लिखत दाखिला भएपछि यो प्रोटोकल अनुमोदन गर्ने वा यसमा सम्मिलन हुने प्रत्येक राष्ट्रको हकमा त्यस्तो राष्ट्रले आफ्नो अनुमोदन वा सम्मिलनको लिखत दाखिला गरेको मितिको तीन महिनापछि यो प्रोटोकल लागू हुनेछ ।

धारा ९

यस प्रोटोकलका प्रावधानहरू कुनै सीमा वा अपवादहरू विना संघीय राष्ट्रहरूका सम्पूर्ण भागहरूमा विस्तार हुनेछन् ।

धारा १०

संयुक्त राष्ट्रसंघका महासचिवले प्रतिज्ञापत्रको धारा ४८ को प्रकरण १ मा उल्लेख भएका सम्पूर्ण राष्ट्रहरूलाई देहायका कुराहरूको सूचना दिनेछन् :

- (क) यस प्रोटोकलको धारा २ अन्तर्गतका आरक्षण, जानकारी र सूचनाहरू,
- (ख) यस प्रोटोकलको धाराहरू ४ वा ५ अन्तर्गत गरिएका वक्तव्यहरू,
- (ग) प्रोटोकलको धारा ७ अन्तर्गतका हस्ताक्षर, अनुमोदन र सम्मिलनहरू,
- (घ) यस प्रोटोकलको धारा ८ अन्तर्गत सो प्रोटोकल लागू हुने मिति ।

धारा ११

१. यो प्रोटोकल, जसका अरवी, चिनीया, अंग्रेजी, फ्रान्सीसी, रसियाली र स्पेनी भाषाका प्रतिहरू समानरूपमा प्रामाणिक छन्, संयुक्त राष्ट्रसंघका भाषाका प्रतिहरू समानरूपमा प्रामाणिक छन्, संयुक्त राष्ट्रसंघको अभिलेखालयमा दाखिला गरिनेछन् ।
२. प्रतिज्ञापत्रको धारा ४८ मा उल्लेख भएका सम्पूर्ण राष्ट्रहरूलाई संयुक्त राष्ट्रसंघका महासचिवले यो प्रोटोकलको प्रमाणित प्रतिहरू पठाउनेछन् ।